

NÅGRA UDDA ALSTER AV JG SCHULTZ

JG Schultz var något av svensk schacklitteraturs fader och vi har i tidigare nummer av Schackkultur skrivit om hans schackböcker, småskrifter om schack och något om hans korta (30-åriga) levnad. Att han också var med och grundade Stockholms Schacksällskap förstärker intrycket av hans betydelse för svenskt schackliv på 1860-talet, men också långt efter sin död 1869. Han var dessutom en flitig skribent i ett antal andra sammanhang utanför schacklivet. Mest känd är han kanske för sin roll som redaktör för Söndags-Nisse, vilket han var under perioden 1864-1869. Ett exempel på framsida ses på nästa sida. Det var inte den enda tidningen han var engagerad i, men för en mer fullständig genomgång av hans skrivande hänvisar vi till Svenskt Biografiskt Lexikon.

Schultz deltog i samhällsdebatten genom satiriska skämtskrifter. 1864 var det oroligheter i Stockholm med folkliga protester och demonstrationer mot Sveriges svaga hållning i dansk-tyska konflikten. Protesterna gick av stapeln i mars 1864 och blev kända som "Marsoroligheterna". Polisen bemötte protesterna på ett ganska brutalt sätt och polismästaren Wallenberg blev i folkmun kallad Watten-berg efter att han hade använt vattenspruta mot demonstranterna. Schultz använde satir i sin kritik mot polisen i sin skrift "Konstapel batongs sägner" som är en samling parodier på sånger ur Runebergs "Fänrik Ståls sägner". En av sångerna "Bödeln vid sprutan" syftar på polismästaren Wallenberg.

Skriften utkom i, som författaren anger det, tre successivt "förvärrade" upplagor och enligt Svenskt Biografiskt Lexikon var sångerna så väl utförda att de även vann den finländske skaldens uppskattning. Bilderna på sid 3 av denna artikel återger omslag och titelsida av den tredje upplagan som är ett litet häfte på 48 sidor, illustrerat med träsnitt. Förmodligen var alla tre upplagorna ganska små.

Schultz nöjde sig inte med denna skrift utan kritiserade polisens agerande vidare i ett litet firsidigt häfte (som uppges vara andra upplagan och totala upplagan var förmodligen mycket liten). med titeln Wallenberg. Vi ser förstasidan längre fram i denna artikel. Häftet är illustrerat med träsnitt och förstasidan pryds av ett som föreställer polismästaren Wallenberg prydd med åsneöron. I häftet finns också ett som avbildar Wallenberg stående på en statysockel med en vattenspruta (se bild längst ner på sid 14). Sockeln är omgiven av fyra grisar med batong i munnen. Det är tydligt att grisen var symbol för polis redan då. Demonstranterna ses huka under vattenstrålen.

Detta alster är så sällsynt att det inte ens finns med i Svenskt Biografiskt Lexikons artikel över JG Schultz (som även kan läsas genom Riksarkivets hemsida på nätet).

Prenum.-pris:
i Stockholm
för helt år 4: 75,
för 3 kvartal 3: 75,
för halft år 2: 50,
för 1 kvartal 1: 25;
i Landsorten
för helt år 5: 25,
för 3 kvartal 4: 13,
för halft år 2: 75,
för 1 kvartal 1: 38.
Läs-nr 10 öre.
Tidningen utkommer i Stockholm hvarje helgfri lördags-eftermiddag. Byrå och Kontor Skärgårdsgatan Nr 10.

Prenumeration:
för Stockholm på tidningens Kontor:
för Landsorten på posten; för Utländot genom Svenska Postamtet i Hamburg. — Lösnummersäljas i Stockholm på utdelningsställen och genom kolportörer; i Landsortens flesta städer hos tidningens kommissionärer.

SÖNDAGS-NISSE.

Illustrerad Veckoblad för Skämt, Humor och Satir.

”Alla sätt äro bra — utom det tråkiga”. — VOLTAIRE.

Humölan.

Med 53 skott saluterar Söndags-Nisse, att en ärgång är slut och att han med nästa nummer börjar en ny, den femte.

Hans tendens blir oförändradt densamma: frisinnad och lefnadsglad.

Prenumerationspriset blir som förut:

I Stockholm:
helt år Rmt 4: 75,
3 kvartal " 3: 75,
halft år " 2: 50,
1 kvartal " 1: 25;
I Landsorten:
helt år Rmt 5: 25,
3 kvartal " 4: 13,
halft år " 2: 75,
1 kvartal " 1: 38.
I Stockholm utkommer Nisse, som vanligt hvarje helgfri lördags-eftermiddag, Stockholm i December 1865.

Redaktionen.

Olika sätt att uttrycka sig.

Helsingar till det nya året.

å la Curry.

Jag känner det nya året: det är landsman till "delenda Carthago", och dess döpelselöfte innehåller, att det skall fortsätta der företrädaren slutade. Ljusa pojkar, båda två! Under skepnaden af riktiga sanningens apostlar ha de lyckats innästa sig i vårt lands historia, för att folket förföra och landet förstöra. Men ännu lefva de gamla gudar, och Curry låter inte skrämna sig af några pojkbysningar, hade de också med syek och list tillnarrat sig Excellens-titeln!

å la C. J. H-son.

Jag protesterar emot alla de midagsdåd, som det nya året kan komma att utföra, och jag gör det så högt, att det må höras af både samtid och efterverld!

å la R-dahl.

Dagen är icke glad, utan den är sorglig. Dagen är sorglig, ty vi hafva lemnat många glada dagar bakom oss. Dagen är sorglig äfven därför att den börjar en tid af sorg. Sorgliga dagar pläga gemenligen omväxla med glada dagar. Det året, hvars dagar, såväl de sorgliga som de glada, nu förrunnit, hade båda delarne. De sorgliga dagarne yoro isynnerhet de som tillskyndade oss sorg. Tidens önska gjorde årets sista dagar mycket sorgliga. Presten har i allmänhet sorgliga dagar. Tiden vill ej veta af honom. Godt att han då kan trosta

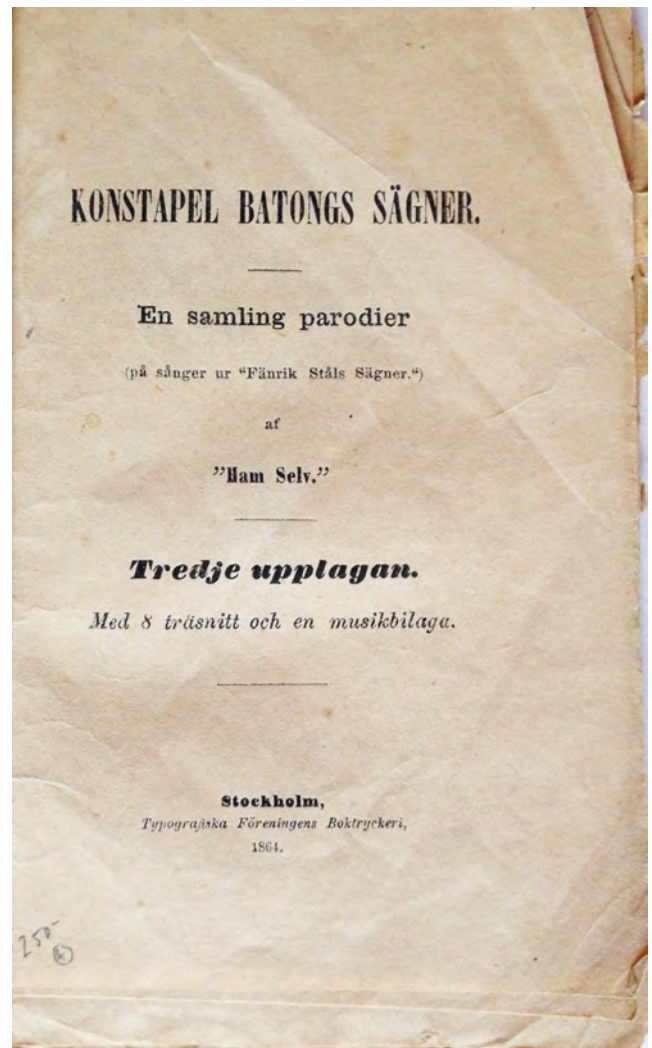
sig med att, om tiden kan undvara honom, nog kan han undvara tiden. De sorgliga dagarne kunna då ej bli så många eller långa. Sådana dagar pläga gemenligen omväxla med glada dagar. Finnes icke en sådan omväxling i lifvet aldrig ha glada dagar, utan blott sorgliga dagar.

å la S-ndv-son.

Något mera gement frenetiskt, — ja, helvetiskt, låter väl svärligen tänka sig än det skick, hvori det nya året emotager arvet efter sin företrädare. Denne svarte bof, den störste i detta missfoster till århundrade, torde väl, om Tiden har den minsta rättvisa eller hut i sig, vid det här laget hänga och dingla i en galge. Denna lön har hans svarta dåd att störta vår urgamlas representation väl förtjent. Men förmodligen var den ilske vettvillingen stupfull, och då kan han till en del anses otillräcknelig för hvad han gjorde mot slutet af sin afgrunds svarta frenetiska missdåderelefnad

å la P.-T.

Det nya skede, hvori vi inträda, har ej gifvit något på hand, som kan låta oss sluta till hvad framtiden bär i skölden — slutsatser, som i alla händelser måste sakna hvarje reelt fötäste. Huru djupt vi tro oss kunna se framtiden in i hvitögat, hänger dock alltid ett ögonblick, som ett genomskinligt skycke, emellan oss och den. Hvad särskildt framtidens politik och den riktning, den kan komma att taga, angår, veta vi ej, när den deri rådande stiltjen skall upphöra; det veta vi blott, att den makt,

Andra Upplagan.

WALLENBERG.

N:o Marsorolighets-Blad 1864—1865. 1.

Med utgifvarens porträtt.

Anmälan.

Tidningens plan är egentligen att uppfriska den del af Stockholms publiken, som i dag för ett år sedan blef af utgifvaren så rundligt trakterad med extra förplägning och sprutning. Under förutsättning att blott hvar tredje person af de trakterade skola köpa tidningen är första upplagan ej mer än 10,000 exemplar. Gustaf Adolfs Torg i Mars 1865.

J. A. Batong
Utgifvare,

Avis.

Denna tidning finnes, att mot 10 öre, tillgå å alla utdelningsställen i Stockholm och tillfaller nettobehållningen inrättningen för vanvårdade och mojaliskt förderfvade barn i Liaköpings stift. Prenumeration emottages icke; men skola kolportörer lemna ett gratis-exemplar — mera såsom uppmontran än belöning åt dem, som i dag för ett år sedan blefvo af utgifvaren "Wallenbergade" Stockholm, tryckt hos C. A. Bergström 1865

Den 6 Mars 1864.

(Mel.: Kung Carl den unge hjelten etc.)
Det var ett fåns mirakel
Och pack på Brunkbergs torg,
Dess sorl — det är spektakel
Hörs upp till Kungens borg;

Hur fräckt att våga lysa
För Danmark möte ut,
Och varma känslor hysa
För gammal substitut.

Ju, Manderström har sagt dem
Att intet krig blir af —
Och ömt på hjertat lagt dem,
Att det blir Sverges graf.

Men tidningsskrifvar skaran
Är pressens opinion;
Jag måste hämma faran
Och skyndar mig till thron.

